

ישיבת הקיבוץ הדתי - עין צורים

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

פרק המפקיד - דף מספר 14

בס"ד, ז' טבת תשנ"ז.

בעניין המפקיד חבית וטלטלה השומר ונשתברה (מ):

א. פתיחה - שליחות יד

1. עיין בפסוקים בתורה בפרשיות שומרים המזכירות שליחות יד שמות כ"ב, ז'; שם, שם, י.
2. מה פשר הביטוי שליחות יד? היעזר בקונקורדנציה לביאור המונח במקרא (להרחבה - מילון אבן שושן הערך שלח, עמ' 1372).
3. עיין בפירושי רש"י לפסוקים ובדברי הנצי"ב בהעמק דבר לפסוק ז' (הרחב דבר אות א').
4. עיין בפרשני תורה נוספים במקראות גדולות (רשב"ם).
5. עיון במכילתות:
 - מכילתא דר"י, מה' הורוביץ - רבין עמ' 300 ד"ה ונקרב בעל הבית; שם, עמ' 304 ד"ה אם לא שלח. שים לב שבכתבי היד הנוסח הוא שחייבים בשליחות יד "לצורכה", בעוד שהורוביץ הביא את נוסח מדרש חכמים שחייבים "לצורכו". נסה לבאר את העמדה שהחוב הוא רק "לצורכה". (עיין בדיסרטציה של דוד הנשקה עמ' 172 הערה 1).
 - מכילתא דרשב"י, מה' אפשטיין - מלמד, עמ' 201 שו' 21 "אם לא שלח ידו" עד "שלא פשע" (עמ' 202 שו' 9).
6. מהו יסוד חיוב שליחות יד - האם השומר הופך לגזלן או האם זהו חיוב מחיובי השומרים?

ב. המשנה מ:

1. למד את המשנה מ:.
2. עמוד על מיקומה בפרק:
 - נסה לעמוד על מבנה הפרק ועל שיבוץ משנתנו בפרק.
 - בסוף הפרק יש משניות העוסקות בשליחות יד. מדוע הופרדה משנתנו מאותן משניות?
 - שים לב ליחס בין המשניות ובין המכילתא דרשב"י:
 - * סדר הבאת המקרים
 - * החילוק בין ייחד מקום ללא ייחד מקום.
 - * האם יש זיקה בין שני ההבדלים?
 - (להרחבה - בנימין דה-פריס, מחקרים בספרות התלמוד, עמ' 48 - 50).
3. ביאור משנתנו - נסה לבאר את משנתנו ואת החילוק בין ייחד מקום ללא ייחד מקום.

ג. סוגיית הבבלי

1. מ: "הא מני... במקומה משמע".
2. עמוד על הבנת האמוראים בבבלי את חיוב שליחות יד, ולאור זאת עמוד על הביאורים השונים למשנה.
3. "מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא"
 - עיין במקבילה בסנהדרין סב; ובמובא בגליון הש"ס.
 - עמוד על השאלות המתודולוגיות העולות כאן ביחס לפירוש המשנה.
 - להרחבה - מבוא לנוסח המשנה עמ' 241.
4. מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא:
 - עיין ב"ק קיח. המשנה, ובגמרא "אמר רב... והיא שלימה ארישא"; שם, ע"ב "לימא כתנאי... לא כלתה לו שמירתו".
 - עמוד על הדעות והסברות מה נחשב כהשבה לבעלים, ועל פרשנות רב זביד למח' ר"ע ור"י. [עיין מ: בריטב"א ד"ה ומני ר' ישמעאל היא (עמ' שמ)].
 - להרחבה - לדעה שמח' ר"ע ור"י עוסקת בשומר, מה הדין בגנב עצמו? עיין ברי"ף על משנתנו, כג ברב אלפס. להרחבה - דיון הרז"ה והרמב"ן במה. ברב אלפס לב"ק.
 - 5. בהמשך - עיינו בירושלמי על משנתנו. לאחר מכן נעבור לדון אם שליחות יד צריכה חיסרון.
 - 6. דיונים נרחבים בדיסרטציה של דוד הנשקה.
 - 7. להרחבה - ח"י ליון, "המושג שליחות יד", בספרו מחקרים במדרשי ההלכה, עמ' 173 - 181.